

nista knjigi ne v prid in ne v škodo — le zanimivi ne moreta biti nič več. — Dasi tedaj Novačan tudi v ti knjigi ni absoluten tvorec, je ta knjiga pred njegovimi prejšnjimi upoštevanja vredna. Miselno ni vabljev, a ker je odkrit in v izrazu pošten, bolj intuitiven kot možganski, zlasti pa dosleden in ne cinglja z raznimi posvečenimi in neposvečenimi zvončki, obeta ta knjiga še boljše. France Koblar.

Janez Jalen: **Srenja**, drama v štirih dejanjih. V Ljubljani, 1924. Založila Jugoslovanska knjigarna.

To najnovejše Jalnovo delo sloni sicer na fikcijah, pa je tako topla stvar, da te prepriča in gane. Delo ne zmaguje s svojo videzno dramatično silo, temveč s svojo notranjo liriko. Za igralce je stvar zelo hvaležna, ker pušča s svojim jedrnatim dialogom in skritimi miselnimi prehodi vsakemu interpretu, da svobodno razmahne svoje sile in nemoteno razživi vlogo. S tem, da Jalen s prvimi stavki okliče zunanji problem dejanja, ki ga obdeluje, spretno maskira psihično osišče svojega dela. Ni toliko srenja, dobrobit občestva, boj poedinca proti koristi družbe, ki ga zanima, kakor doživljanje evangeljske resnice, da pojde prava žena za možem v vsem njegovem stremljenju in delu. Tu se mi dozdeva, da je Jalen vendarle značaj Dane nekoliko zalomil, kakor bi bil gledal skozi prizmo in je njenemu značaju dal nenavadno lice s tem, da sestra prevzema sestri že tri leta zaročenega ženina. Tragika značaja njene sestre Martine je baš ta, da se ne more odločiti proti očetu in da ne zna ceniti dela moža, ki hoče srenji dobro, vendar pa je Danino vedenje proti očetu v prvih treh dejanjih preostro, prejezikavo, tako da pridejo njene besede v četrtem dejanju nepričakovano in vise nekje v zraku, ker niso bile pripravljene. Ostali značaji so enotni, brez protislovij in zaraditega manj zanimivi. V tehničnem oziru se mi zde nekateri nastopi, posebno od začetka, nemotivirani, vendar to ne pade preočito v oči. S svojim hitrim, od hipa do hipa položaj menjajočim tempom delo na odru ne pusti razmišljanja, temveč samo gorko doživljanje. Kar je Jalnu treba priznati, so njegovi krepki reki, ki bistveno pojasnjujejo položaj in ostajajo zmerom pri podobi. Delu je zasiguran zaradi tople človeške strune, ki poje v njem, na slovenskih odrih trajen uspeh. N. V.

Ksaver Meško: **Listki**. Splošne knjižnice 36. zvezek. V Ljubljani, 1924. Str. 144. — Knjiga je izšla ob pisateljevi petdesetletnici in nima namena, podajati novo pesniško ali pripovedno zbirko. Oseba pisateljeva stoji neposredno v delu; prevladuje vtis spominske knjige. Prvi del izpolnjujejo črtice. To so lističi zadnjih let, natrošeni mimogrede na pot. Odkar je šel Meško s Koroškega, še ni našel domov. Stisnil se je, zaprl, ne zagori več, le drobne iskricice prižiga. Take iskricice so te črtice; v njih je vendar nekaj širokega; skrb za čist izraz, za zadnjo jezikovno izgajenost, za polnost misli do prenasičenega stavka, kjer ni mogoče nobene besede premakniti.

Programatična, kakor za obračun, se zdi zadnja: Jutro... »Zdaj sem od dela, prevar in trpljenja utrujen«. Dasi to še ne more biti finalni odzvek programatičnemu introitu iz l. 1900, sta vendar zame to najlepši dve strani v vsem delu. — Druga polovica knjige so Mrtvi in živi, pet profilov, kjer nam Meško govori o Aškercu, Bohinjcu, Gregorčiču, Medvedu in Verovšku. Ta anekdotna kramljanja z daljšimi razmišljanji in hitrimi domnevami bodo po godu in celo v slast literarnemu sanjaču, strokovnjaku pa na poti. Poudarjam, da to niso študije, da so osebna razglabljanja, podprta z lastnim dožitkom, a ne gredo osebi kot pojavu do dna; tudi pogrevajo stvari, mimo katerih smo že šli in utegnemo utrditi to ali ono napačno mnenje. Tako je z Aškercem in zlasti z Gregorčičem. Medvedova podoba se mi zdi naravnost mrzla. Tu in tam je med temi profili dogodbica, ki se nerodno vidi, pa ne radi proste odkritosrčnosti, marveč ker ima nepotreben trn, namenjen zlasti kritiki. Take očitne osti so na strani 95, 99, 100, 117, 125, 134, 138, 140. Fr. K.

Ivan Robida: **Rože ob potu**. Dramska pesnitev v petih slikah. V Ljubljani, 1924. Založila Narodna knjigarna v Ljubljani. Str. 130. — Pravzaprav je že pisatelj sam podal oceno svojega dela, ko je v Uvodnih besedah napisal: »Pesnitev ni pisana kot drama v klasičnem pomenu besede, ampak je samo življenjska slika iz davno preteklih dni našega stolnega mesta«. Iz nadaljnjih besedi govori prepričanje, kakor ga navadno pisatelji ne povedo, literati pa skoraj vedno: prepričanje o kakovosti dela, oprto na znanje in na zahteve potreb. Dr. Ivan Robida je več estet in eden izmed krivično pozabljenih kritikov ob rojstvu moderne. Pesnikovanje je puščal ob strani. Le tako bomo prav razumeli tudi to knjigo in njen uvod. Osnova vsega dela je libreto, skrita oda Ljubljani, oprta na hude romantične dogodke. Knjige si kot drame ne moremo misliti, že radi samega romantičnega pravca in skrbi za odrsko efektnost in pesniško snov komponista, ki naj doda še svoj boljši del. Povsod sledimo pažujo in pretehtanost za oder in instrumentacijo, režijskih navodil je celo mnogo preveč in motijo pri branju — saj komponist bi že sam našel pravo čuvstveno vsebino. Za skladatelja je snovi še preveč, tiste namreč, mimo katere ne more iti in izbirati — ker je tudi dogodkov samih preveč. Pomislimo na libreta iz velikih svetovnih del (Faust ali Onjegin!), ki širokim dogodkom kolikor mogoče gredo s poti. Tako je tega dela za dramo premalo, za libreto preveč. Dela se drži patina nesodobnosti tako v pojmovanju snovi, zlasti pa v pesniškem izrazu. Tekst pesniško ni izčiščen. Nerabljenih in nepesniških besed se pisatelj ni ogibal, narobe, rimane navlake, zveneče in nezvенеče, je pustil vse preveč, čeprav bi libretistu lahko marsikaj odpustil. Banalnosti Aškerčeve vrste danes ne bi smeli nikjer več brati. N. pr.: naš — Tomaž; plemenitaš — Tomaž; poznaš — Tomaž; Tomaž — imaš itd.; Maruša — duša; Andrej — povej;